

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: L. Jelenc: O meščanskih šolah na Kranjskem. — Janko Likar: Leopold Belar. — M. Poklukar: Olajšave. — Jakob Dimnik: Jezikov nauk v prvem šolskem letu. — Jubilejska samopomoč. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

O meščanskih šolah na Kranjskem.

Govoril pri okrajni učiteljski konferenci slovenskih ljudskih šol v Ljubljani
L. Jelenc.

Dne 14. vel. travna letos je minulo 30 let, kar je sankcioniral naš modri vladar sedaj veljavni šolski zakon. Z uveljavljenjem tega zakona je nastal po vsi širni Avstriji vesel preobrat na ljudskošolskem polju. Ne le po mestih, temveč tudi po kmetih se od tedaj od leta do leta množi število ljudskih šol. Po najbolj zakotnih gorskih vasicah se ustanavljajo šole, od koder se širi prosveta med preprosti narod, da je vsakdo deležen obilnih dobrot, ki jih ponuja šolski zakon. Velikanskega napredka na ljudskošolskem polju po vsi državi ne more nihče utajiti tudi pri nas na Kranjskem, kjer so se od leta 1869. skoro početverile ljudske šole, posedmerilo pa se je število šolo obiskujočih otrok.

Vendar pa moramo priznati, da naše kranjsko ljudsko šolstvo še ni na oni višini, kakor po nekaterih drugih avstrijskih kronovinah. Posebno daleč nas nadkriljuje

večina avstrijskih dežel glede meščanskih šol. Drugod so že v najlepšem cvetu, pri nas se še temelj ni položil zanje in to v veliko škodo splošni omiki, obči blaginji, posebno pa v škodo obrtnosti, industriji in trgovini, v kvar strokovnim šolam in učiteljiščem, pa tudi nižjim razredom srednjih šol.

Meščanska šola je vrhunec ljudskega šolstva. Nje namen in smoter nam označi državni šolski zakon z besedami: „Meščanski šoli je namen, dajati učni smoter obče ljudske šole presezajočo izomiko zlasti z ozirom na potrebe obrtnikov in kmetovavcev. Ista posreduje tudi izomiko, pripravljajočo na učiteljišča in na take strokovne šole, za katere ni treba poprejšnjega izobraževanja na kaki srednji šoli.“

Takih šol torej, ki dajejo učencem splošno izobrazbo, presezajočo učni smoter ljudskih šol, ter večjo izobrazbo za obrtnost, industrijo in trgovino, slovenski narod še nima, a so mu nujno potrebne.

Naša mala obrt, trgovina in industrija se bo začela šele lepše razvijati in lažje tekmovali s tujimi proizvodi,

Leopold Belar.

Spisal **Janko Likar.**

(Dalje.)

Leopold Belar se je porodil dne 27. vinotoka 1828. l. v Idriji. Kdor pozna ta kraj in njega prebivavce, ve, da se ti prav zelo ločijo ne samo po svojem dialektu, ampak tudi po svojih drugih svojstvih od ostalih prebivavcev Kranjske. Idričan je tih, ponižen, miroljuben, a poleg tega napreden in vedoželjen. Prav tak je bil tudi Leopold Belar; vse dobre lastnosti pravega Idričana so bile združene v njem!

V prvi mladosti je že kazal veliko dovzetnost za pouk in za godbo, zato so starši njegovi poleg drugih bratov tudi njega odločili za študiranje. Ko je izvršil domačo glavno šolo z najboljšimi uspehi, je vstopil v Ljubljano v pripravnico z željo, da se posveti učiteljskemu stanu. Pa huda mu je tu predla. Ker so poleg njega študirali tudi še drugi bratje,*) je bila podpora z doma jako

*) Eden od teh — Jožef — je umrl pred nekaterimi leti v Rovtahn, kjer je župnikoval.

pičila. Oče njegov, ki je bil rudniški paznik, ni mogel vsemu kaj: imel je doma še mnogoštevilno družino, za katero mu je bilo treba tudi skrbeti.

Idričani so sploh vsi muzikalični; podobni so v tem Čehom, in nikakor ni izključeno, da so češki rudokopi zanesli godbo in veselje do nje v ta sicer od sveta precej ločeni kraj. Idričan goji godbo že od nekdanj, in skoraj vsak je več kakemu muzikalnemu inštrumentu. Najbolj se vadijo na goslih, in tudi Belar je izvršil leta 1844. poseben kurz za gosli, v katerem si je pridobil toliko ročnosti na tem inštrumentu, da je za hrbtom igral na gosli z največjo spretnostjo. Ob večjih praznikih so proizvajali v farni cerkvi inštrumentalne maše, pri katerih je sodeloval že v mladosti tudi on deloma kot goslar, deloma kot pevec, kar mu je zelo prav hodilo v Ljubljani ob času njegovih študij. Tu si je namreč s tem pomagal, da je hodil v frančiškansko cerkev pet, za kar so mu očetje frančiškani dajali hrano zastonj. Jeseni leta 1847. je dobil prvi dekret. Imenovan je bil podučiteljem v Cerknici z letno plačo — 70 gld.! Kako je bilo mogoče učitelju živeti z letnimi 70 gld. — tega ne razumem,

ko bo stal naš obrtnik na tisti stopnji izobrazbe, na kateri je njegov tovariš po drugih naprednih deželah. Zato se mu morajo preskrbeti zavodi, kjer si bo mogel pridobiti za svoj poklic potrebnih znanosti, da si spopolni svoje duševne zmožnosti in spretnosti, ki so trdno poroštvo boljše bodočnosti.

Kako se pa šolajo pri nas tisti, ki prestopijo pozneje k obrti? V štirih ali petih letih dovrše ljudsko šolo. Sedaj morajo še 3 ali 4 leta čakati, preden morejo k obrti. Ker pa 3 ali celo 4 leta ne morejo ostati in sedeti v najvišjem razredu ljudske šole, jim ne preostaja drugega, nego da prestopijo v srednjo šolo. Zato so nižji razredi srednjih šol, posebno v Ljubljani, prenapolnjeni, in profesorji morajo napeti vse sile, da dosežejo tako povoljne uspehe, ki bi jih sicer dosegli z manjšim trudom z onim številom nadarjenih učencev, ki nadaljujejo in dovrše svoje srednješolske študije. Z ustanovitvijo meščanskih šol bi se razbremenili nižji razredi naših srednjih šol; k obrti in trgovini pa bi pristopali učenci, ki so si pridobili potrebnih vednosti in znanosti za svoj bodoči poklic, nego si jih pridobe sedaj v nižjih gimnazijskih razredih.

Meščanske šole so dalje najboljše in najnaravnejše pripravljavnice za učiteljska. Znano je, da prospevajo najboljše tista učiteljska, ki dobivajo svoje gojence iz dobro urejenih meščanskih šol. V naše učiteljske pridejo pripravniki od vseh vetrov iz različnih šol in raznih razredov z neenakimi, čestokrat nedostatnimi študijami. Z ustanovitvijo meščanskih šol bi izginili na mah ti nedostatki in z njimi tudi ono žaljivo predbacivanje, ki ga mora učiteljstvo večkrat čuti: „refugium“ propalih dijakov.

Meščanska šola posreduje slednjič izobrazbo, potrebno za obiskovanje onih strokovnih šol katerekoli stroke, za katere je treba priprave v meščanski šoli. Kakor učiteljska, dobivajo tudi naše strokovne šole svoje učence iz različnih šol in razredov, često s prav malimi osnovnimi znanostmi. Še lepše bodo procvitale naše slovenske strokovne šole, ko bodo dobivale svoj naraščaj iz slovenske meščanske šole.

Velike koristi meščanskih šol za sedanji naprednji čas so spoznali merodajni krogi samo po nekaterih av-

strijskih kronovinah. Tod so se tudi hitro množile. Na vrhuncu te stroke šolstva je kraljevstvo Češko, ki ima 294 mešč. šol = 167 deških, 127 dekljskih

Nižje Avstrijsko	118	„	„	=	59	„	59	„
Moravsko	98	„	„	=	51	„	47	„
Štajersko	12	„	„	=	5	„	7	„
Sleško	10	„	„	=	7	„	3	„
Gornje Avstrijsko	10	„	„	=	7	„	3	„
Galicija	10	„	„	=	1	„	9	„
Dalmacija	5	„	„	=	5	„	—	„
Trst z okolico	4	„	„	=	1	„	3	„
Salcburško	3	„	„	=	2	„	1	„
Koroško	2	„	„	=	1	„	1	„
Tirolsko	2	„	„	=	2	„	—	„
Predarelsko	2	„	„	=	2	„	—	„
Bukovina	1	„	„	=	—	„	1	„
Goriško	—	„	„	=	—	„	—	„
Istra	—	„	„	=	—	„	—	„
Kranjsko	—	„	„	=	—	„	—	„

Iz štatističnih podatkov, častita gospoda, razvidimo, kako zelo smo zaostali v tej stroki šolstva! Res, sramotno je, da moramo uvrstiti Kranjsko med one dežele v širni Avstriji, ki nima nobene meščanske šole s slovenskim učnim jezikom, in nekako čudno se bere v raznih štatističnih poročilih, da je niti še danes nima deželno stolno mesto Ljubljana!

Ne smemo pa misliti, da se pri nas od nekatere strani ni spoznala potreba meščanskih šol. O pač! Dotaknili so se tega važnega vprašanja v deželnem zboru že več let zaporedoma nekateri poslanci, in marsikateri šolski nadzornik je že toplo priporočal nje ustanovitev, vendar se stvar ne premakne z mesta! Kje je iskati vzrok? Največja ovira ustanavljanju meščanskih šol na Kranjskem so ona nesrečno štilizirana deželna zakonita določila, ki govore o ustanavljanju in vzdrževanju meščanskih šol v vojvodini kranjski. Oglejmo si ta zakonita določila malo natančneje!

Državni zakon z dne 14. vel. travna 1869. l. izroči v smisli § 61. deželnim zborom usodo meščanskih šol. Imenovani paragraf veleva: „Kje in s katerimi sredstvi je ustanavljati meščanske šole, to določuje deželno zakono-

zatorej tudi ne morem o tem pisati; zdi se mi pa, da razkošnega življenja takrat ni imel.

Črez leto dni — jeseni 1848. l. — se mu je nekoliko izboljšalo. Prišel je v Borovnico in imel 200 gld. letne plače. Tu je ostal samo 11¹/₂ mesecev, potem pa je bil imenovan definitivnim učiteljem v Trnovem pri Ilirski Bistrici s plačo 300 gld.

Čeprav ni bil vaje silne kraške burje, katera mu je tu pozimi pri zaprtih oknih nanašala snega v sobo, vendar je bil zadovoljen. Seznanil se je z Miroslavom Vilharjem, kateri je vabil duhovščino in učiteljstvo na svoj grad. „Na Kalcu“ je Belar preživel marsikatero veselo uro, ko je Vilhar prepeval zbrani družbi svoje melodijozne pesmi in ji igral svoje kompozicije. Ob istem času so se porodile pesmi „Lunica“, „Na straži“, „Kam“ itd. Gotovo je, da je vplival Vilhar na jako muzikaličnega in nadarjenega Belarja. Prav ob istem času je tudi on začel skladateljevati.

Napisal je več koračnic in polk, ki so jih hitro razširjali po deželi. Da so bile njegove kompozicije dobre,

dokazuje to, da so jih igrale tudi vojaške godbe v Ljubljani in drugod.

V Trnovem je ostal nad pet let. 1854. leta pa je prosil za službo na Brezovici pri Ljubljani in jo je tudi dobil. Bil je že takrat znan kot dober učitelj in dobil je že do tedaj tri pohvalne dekrete, in sicer od krajnega šolskega nadzorništva v Cerknici, od državnega namestništva v Ljubljani in od krajnega šolskega nadzorništva v Trnovem. Vendar pa ta odlikovanja niso zadostovala; oddaja službe na Brezovici je bila odvisna od Belarjeve — brade! Zavašnik mu je pisal, da naj vloži prošnjo za Brezovico, pa med drugim tudi pristavil: „Auch mache ich Sie darauf aufmerksam, dass Sie den Bart in Dornegg lassen!“ Kot žrtev za službo je morala pasti Belarjeva lepa brada! Je-li Belar lažje in boljše poučeval brez brade kakor prej z brado — tega mi ni pravil.

Na Brezovici je ostal skoraj osem let ter opravljal tam tudi službo organista. Tu je bil popolnoma v svojem elementu in povzdignil je cerkveno petje, da je slovelo daleč na okolo. Skladal je sam cerkvene pesmi, za katere

davstvo.“ Kako je izvršil deželni zbor kranjski to splošno določilo? S tremi kratkimi paragrafi, ki jih je uvrstil v tri različne deželne zakone, tičoč se ljudskega šolstva.

S § 5. deželnega zakona z dne 29. mal. travna 1873. l. ukazuje: „V vsakem šolskem okraju je napraviti najmanj eno meščansko šolo.“

Ta paragraf zahteva preveč in se pri nas ne bo realizoval nikdar, pa tudi ni potrebe, da bi se. Meščanske šole naj se ustanovijo tam, kjer so v resnici potrebne, v prvi vrsti v Ljubljani in v takih večjih krajih, kjer je bolj razvita obrtnost in industija, n. pr. v Idriji, v Postojni, v Trzinu, na Jesenicah in morebiti še v kakem kraju.

Glede vzdržavanja meščanskih šol govori člen IX. deželnega zakona z dne 19. grudna 1874. l. in § 5., odstavek 4., zadnji stavek deželnega zakona z dne 29. listopada 1890. l. Prvi slôve: „Za ustanovitev in stroške meščanskih šol naj potrebno skrb imajo šolski okraji, kateri so opravičeni, v to namero na vse neposrednje davke brez izrednega priklada razpisati do po 10 gold. okrajnega šolskega naklada od vsakih 100 gld. rednega davka.

Za višje odstotke tega naklada je treba deželnega zakona.“

Drugi vleva: „Za stanarine učiteljskega osebja na javnih meščanskih šolah morajo skrbeti dotični šolski okraji.“

Kakor razvidite, častita gospoda, iz teh deželnih zakonih določil, se je iznebil takrat deželni zbor kranjski meščanske šole in jo hotel zvaliti na rame šolskih okrajev. In to je tisto nesrečno določilo, ki je provzročilo, da na Kranjskem še danes nimamo meščanskih šol in jih ne bo tako dolgo, dokler se ne razveljavi to zakonito določilo, dokler jih dežela sama ne bo začela ustanavljati, dokler jih dežela sama ne bo vzela v svojo oskrb.

Vprašam Vas, častita gospoda, kateri šolski okraj bi si hotel poleg drugih težkih bremen, ki jih mora nositi, naložiti še to jako občutno naklado? Nasprotno sem prepričan, da bo naš sedanji deželni zbor, ki žrtvuje ogromne vsote za razne kulturne zavode, položil slovenskemu narodu tako zelo potrebnemu zavodu — meščanski

so se drugi organisti skoroda trgali. Sploh so bili Rihar, Belar pa Vavken tedaj najodličnejši cerkveni komponisti, kateri so vedeli zlagati pesmi v narodnem duhu, in poleg Riharjevih je tudi prav mnogo Belarjevih, ki so popolnoma ponarodele. Hôdi po slovenskem svetu in obiskuj po kmetih službo božjo, povsod ti bo zadonela na uho kaka Belarjeva pesem, bodisi kaka maša, Marijina ali druga, posebno veliko pa litanij . . .

Z gojitvijo petja, s svojim mirnim in ljubeznivim vedenjem si je pridobil srca Brezovčanov tako, da se ga še sedaj spominjajo in da so ga kesneje imenovali častnim občanom. Vse ga je ljubilo in spoštovalo in prav neradi so ga pustili iz svoje sredine, ko se je raznesla vest, da odide Belar iz Brezovice. „Gospod“ — mu je rekel ugleden in imovit Brezovčan, ko se je poslavljaj od njega — „gospod, tu je moja živina; izberite si najboljšo kravo izmed nje in Vaša je, če ostanete še tu“! Pa Belar ni hotel in ni mogel sprejeti te zanj jako častne ponudbe. Zapustil je Brezovico in se preselil v Ljubljano leta 1862.

(Dalje prih.)

šoli — trden temelj. To se bo zgodilo, ako se bo za vsako meščansko šolo, ki se bo ustanovila, sklenil poseben deželni zakon, ki naj določi nje ustanovitev in vzdržavanje. Vzdržava naj jo dežela, za stvarne potrebščine naj prispeva dotična šolska občina.

Z ustanavljanjem slovenskih meščanskih šol je v tesni zvezi še drugo važno vprašanje. Priznati moramo, da nimamo niti za eno slovensko meščansko šolo učiteljev z učno usposobljenostjo za meščanske šole. Prav umevno! Slovensko učiteljstvo vidi, da nimamo meščanskih šol, in da bi bil izpit brezpomemben za njihovo boljše bodočnost. Pripravljanje za meščanski izpit ni lahka stvar, posebno za učitelja na kmetih, kjer nima v to potrebnih pripomočkov. In če jih ima, se vendar težko pripravi ves temeljito brez navodil od strani strokovnjakov. To so izprevideli merodajni krogi in zato prirejajo v smislu ministrjalnih predpisov semintje učne tečaje, v katerih se učitelji nadalje izobrazujejo in pripravljajo za meščanski izpit. Spominjam le, da se je bil priredil pred leti tak učni tečaj s posebno ugodnim uspehom na učiteljišču v Mariboru.

Ker je ustanavljanje meščanskih šol na Kranjskem le še vprašanje časa, skrbeti bo merodajnim krogom za temeljito izobražene meščanske učitelje. Jako umestno bi torej bilo, da se prirede taki učni tečaji tudi v Ljubljani.

Na podlagi teh izvajanj se usojam nasvetovati slavni konferenci v sprejem sledeče predloge:

Slavna konferenca izvoli izreči:

I. Ustanovitev meščanskih šol po večjih, zlasti obrtnih krajih na Kranjskem, posebno pa v Ljubljani, je nujno potreba.

II. Sedaj veljavna zakonita določila glede ustanavljanja in vzdržavanja meščanskih šol na Kranjskem, in sicer § 5. deželnega zakona z dne 29. mal. travna 1873. l., deželnega zakonika št. 21. in člen IX. deželnega zakona z dne 19. grudna 1874. l., deželnega zakonika št. 37., dalje § 5. odstavek 4. deželnega zakona z dne 29. listopada 1890. l., deželnega zakonika št. 23., naj se razveljavijo.

III. Za vsako meščansko šolo, ki se ustanovi, naj se sklene poseben deželni zakon, ki določi nje ustanovitev in vzdržavanje.

IV. Za one ljudske učitelje, ki nameravajo pridobiti učno usposobljenost za meščanske šole, naj se prirede v Ljubljani učni tečaji v smislu ministrjalnega ukaza z dne 31. mal. srpana 1886. l., 6032., ministrjalni ukaznik št. 51.

(Predlogi so bili z odobravanjem soglasno sprejeti.)

Olajšave.

Spisal M. Poklukar.

VII.

Učiteljstvo si mora tudi samo prizadevati, da si kolikor možno olajša svoja bremena. Ves svet nas ne more storiti srečne, ako sami nečemo biti; vsi ljudje skupaj pa nas ne morejo narediti popolno nesrečne, ako zopet sami nečemo biti; zakaj srečo nosi vsak človek sam v svojem srcu.

Izvrstno postojanko ima učiteljstvo: raztreseno je po vseh dolih in gričih, a vendar je v društvih ter uradnih

konferencah združeno v enotno celoto. Zdi se nam pa, da se ta ugodna priročnost ne izkorišča v zadostni meri. Tam nikoli ni treba tapati v negotovosti, zakaj vse informacije v Sloveniji si zajemamo iz najčistejših vrelcev — svojih kolegov. Od Srednje vasi do Osilnice, od Šturij do Velike doline imamo nastanjenih vernih sodrugov, le dopisnico v roke, par stavkov na njo, in v dveh dneh že dobimo odgovor z Dolenjskega ali Notranjskega na Gorenjsko, da začasno ukrenemo potrebno pripravo. Take ugodnosti nima vsak! Kar imaš na prodaj, spečaj lahko po najvišji ceni; česar ti je treba kupiti, dobiš za najnižji denar v deželi, samo dopisuj si s tovariši na tistih mestih, kjer veš, da je dobiti, ali da ni in se bode prodalo. Pri prodaji in nakupu se ravnajmo strogo po načelu: „Svoji k svojim!“ In prav umestna so priporočila „Tovariševa“ za razne tvrdke, listu na zadnji strani. Kupujmo le pri priznanih prijateljih šolstva in učiteljstva ter vse točno plačujmo, to nas bode silno povzdignilo v očeh vsega občinstva, ker to je prava kolegijalnost, katere se je držati ne le pri obiskih, temveč tudi v javnosti med svetom.

Mnogi izmed nas imamo otroke po srednjih šolah in ti nas stanejo grozen denar, kateri se s težo plačuje, zato smo z velikim veseljem pozdravili lansko leto idejo o zameni otrok za časa šolanju. Da se vpelje zamena, bi bilo znatno olajšano marsikomu plačilo, in človek bi bil še brez skrbi, ker bi imel „študenta“ v prijateljski družini, torej v varnem zavetju; misel ta je zlata vredna in treba jo bo vresničiti na kak način — čim prej, tem bolje.

Mlajšim kolegom, osobito oženjenim, bi toplo priporočali, da pristopajo polnoštevilno k vdovskemu učiteljskemu društvu, se zavarujejo pri Slaviji za slučaj smrti, zakaj deset definitivnih let je precejšnja doba, katere ne doživi vsak, in strašna muka mora biti bolniku na smrtni postelji, ako je prepričan, da njegova družina po smrti njegovi še nima pravice do pokojnine; mučen pa je tak pripetljaj tudi bližnjim kolegom, ker nimajo toliko, da bi mogli izdatno pomagati, a samo opazovati bedo nekdanjega prijatelja, je zopet grozno. Tovariš in prijatelj, če ti kdaj nanese prilika, da moreš nakloniti kako podporo, ustanovo, premijo ali karsibodi drugih priboljškov komu izmed učiteljstva, stori to z veseljem ter z ono vnemo, katera spremlja blaga dela, ter si bodi v svesti, da se z biseri plačuje vsaka solza, katero utrneš iz očesa svojemu bližnjiku. Taka okolnost se nudi pogosto našim zastopnikom v okrajnih in deželnem šolskem svetu. Ne domišljaj si nihče, da postane z izvolitvijo nekak predstojnik svojim volivcem-kolegom, o ne! ravno nasprotno; s tem, da izvolitev prevzameš, se pospeš na stalo brezplačnega zagovornika učiteljstva v svojem okraju. Ne išči v tej službi samega sebe, tudi priljubljenosti ne bode prinesla vselej, ako jo vestno vršiš in če nisi mož, da bi jo opravljal odločno za čisto in golo pravico ter neskaljeno resnico v slučaju tudi sam zoper vse druge glasove, pusti to spretnejšim rokam, nisi za učiteljskega zastopnika! Verjemi mi, da ima vsak okraj dvoje vnetih, sposobnih ter za naše pravice gorečih mož s potrebno zgovornostjo in srčnostjo za zastopnika, če bi bil tudi ženskega spola, boljši bode, kakor jeguljast obetač, kateri kolege slepari na vse mogoče načine, a na pristojnem mestu si ne upa ziniti prave besede. Časi so resni, zato učiteljstvo dobro premotruj svoja zastopnika in kjer imaš prava, jih obdrži, zakaj mnogokrat bodeta olajševala sitne neprilike.

Še imamo eno stvar, katera bode prav čutno olajševala bedno stanje učiteljskim družinam, in ta je: „Učiteljski konvikt“. Dragi kolega ter ljubezniva koleginja, če imaš družino, skrbi za njo, to je prva tvoja dolžnost. Glej, da jo spraviš do kruha in da ne bode v nadlogo nikomur in nikoli. Hiti skrbeti za njo, dokler si zdrav in živ; kdo ve, kaj te v kratkem zadene. Ena ponesrečena družina škoduje stanu več, kakor mu koristi sto srečnih, zakaj ljudje so že taki, da nam slabote pamtijo desetletja, a naše zasluge pozabljajo precej. To se ne da popraviti; pač pa lahko zabranjujemo predbacivanja s tem, da odstranjamo dogodke, kateri so povod govoricam. Zatorej mlademu tovarišu z majhno plačo in veliko družino ni treba podpirati nič drugega kakor sebe in svojce, saj je sam podpore najbolj potreben; bode že prišel čas, ko bode mogel žrtvovati i on svoj del. Vsa drugačna pa je stvar pri starejših učiteljih in učiteljicah, kateri so svojce že oskrbeli, imajo plače prvega razreda, prihodnjost jim ne žuga s stroški in ne kaže vedno večjih izdatkov; oni imajo stanovsko dolžnost podpirati potrebna podjetja kakor je naš konvikt. Domislijo naj se nazaj na svoja prva službena leta, kako so se borili za obstanek in potem bodo radi darovali konviktu svoj obolus v dvojini ali še celo v množini, ker ne bodo privoščili težav v svoji mladosti nobenemu učitelju več. Pri konviktu se ne sme izgovarjati s tem, da ga ne bode vsak potreboval, to je puhel izgovor in vreden slabšega izvora kakor je učiteljski razum; tako bi se lahko izogibali vsem plačilom k najkoristnejšim napravam, in nobeno večje delo bi ne bilo zagledalo belega dne. Pokažemo le na gledališče, vojašnico, bolnišnico, Žabjek, železnice, vse šole itd., za katere vsi državljani plačujemo, dasi jih je mnogo, kateri še n. pr. železnice niso videli. Konvikt je učiteljsko podjetje, z njim stojimo ali pademo, in kdor more, ta naj poseže v žep tem globokeje, čim več je notri in čim lažje utrpi denar. S takim ravnanjem si bodemo znatno olajšali svoje bolečine, in boljši časi nam morajo roditi slajše življenje.

Jezikov nauk v prvem šolskem letu.

(Jakob Dimnik.)

II. Male pisane in tiskane črke.

Bvala Bogu! vzklikne marljiv učitelj, ko je pri kraju s pripravljanim poukom; ta pouk je za učitelja silno utrudljiv. Otroci pridejo sedaj vendar že z Abecednikom v šolo; to je zanje vesela izpremema. Pisanje-čitanje se prične. Tudi tu velja: „Počasi pa temeljito!“

1. vaja.

é — i.

Igra.

(Pripovedka.)

Ivan, Ida in Izidor so bili pridni otroci. Radi so molili, radi so se učili in radi ubogali svoje starše in učitelje. Ker so bili pridni, so jim starši večkrat dovolili, da so se igrali. „Idite se igrati!“ pravijo oče neko nedeljo popoldne vsem, ko so popej, seveda, vsi prav lepo spisali domačo nalogo. „Igrajmo se slepe miši!“ Ti, Ida, bodi slepa miš, pravi Ivan, ti, Izidor, ji

pa zaveži oči z robcem. Ko je bilo vse pripravljeno, se prične igra.

Kako je bilo ime tem trem otrokom? Kakšni so bili? Kaj so jim starši zato večkrat dovolili? Kako so jim rekli oče? Kaj so se igrali? Kdo se je še igral slepe miši? Kdo je bil slepa miš? Kdo je zavezal Idi oči? Kaj se je torej pričelo? (Igra se je pričela.) Koliko besed ima ta stavek? Namesto vsake besede bodemo naredili črto na tablo. (— — —) Katero besedo pomeni 1. črta? 2. črta? 3., 4. črta? Kolikokrat prenehate pri 1., 2., 3., 4. besedi? Koliko zlogov ima prva beseda? 2. beseda? itd. Povej še enkrat prav razločno 1. besedo! Koliko zlogov ima? To bodemo zaznamovali ter razdelili prvo črto (— — —) Koliko zlogov ima 4. beseda? V koliko delov bodemo torej razdelili to črto? Storimo to! (— — — — —) Poslušajte, jaz bodem prvo besedo še enkrat izgovoril ter kazal na dele črte. Kaj sem izgovoril pri prvem delu? Kaj pri drugem? Ti! Ti! Vsi! Pomnite: „*i* je glas.“ Kaj je *i*? Glas *i* slišimo prav razločno. Kako zaznamujemo to? (— —). Glas slišimo še v mnogih drugih besedah. Kako je bilo ime tem trem otrokom? Kakšen glas slišiš v začetku, kadar izgovorim besedo Ivan? Ida? Izidor? Kdo zna imenovati še kako besedo, ki se prične z glasom *i*? Imenujte besede, ki se končajo z glasom *i*! Take besede, pri kojih se sliši glas *i* v sredi! Iz teh besed, ki jih otroci imenujejo, naj se napravijo stavki! Stavki naj se razstavijo v besede, te zopet v zloge in iz zlogov naj pa iščejo otroci glas *i*! Vstanite tisti, ki imate v svojem krstnem imenu (priimku) glas *i*!

Kadar tvoj oče odpotujejo, prav radi domov sporoče, kako se jim godi na potovanju. Kako pa storé to? (Pismo pišejo.) Kaj store mati s pismom? (Berejo ga.)

Mi ne moremo vselej z vsakim človekom govoriti, a vendar bi marsikateremu radi kaj sporočili; kaj moramo storiti? (Pisati). Vi bi gotovo tudi radi svojemu očetu pisali, kadar jih ni doma. Da vam bode to mogoče storiti, se morate navaditi poprej za vsak glas posebno znamenje zapisati. Vi morate znati tudi glas *i* s posebnim znamenjem zapisati. (Učitelj zapiše *i* na šolsko tablo.) Glejte, to je znamenje za glas *i*. Pomnite: „Znamenja za posamezne glase imenujemo črke.“ Kadar glas izgovorim, tedaj nekaj slišite; kadar pa črko zapišem, pa nekaj vidite. Na kateri glas bodeš mislil, kadar bodeš videl to-le črko? Iz koliko črt sestoji *i*? Kakšne so te črte glede leže? Glede debelosti? Kako pravimo tenkim črtam? Zakaj? Kako pa debelim? Zakaj? Kaj zapazite še poleg teh treh črt? (Piko.) Da se boste spomnili vedno na ime tega glasu, zato bodemo prvi potegljaj navzgor imenovali z imenom črke. Pazite pa, da boste vsi hkrati to črko tako zapisali, kakor vam bodem narekoval posamezne dele. Najprvo pišite *i* v zraku; glejte pa na *i* na šolski tabli! Pisalo v roko! Nastavite! *i*! ena! gor! pika! — Zdaj-le bodemo pa to črko s prstom po klopi pisali. Na zadnje pa s pisalom na ploščici v dvorižnici. (To se vadi toliko časa, da znajo vsi otroci hkrati zapisati *i*.) Zdaj-le bodemo pa poprejšnji stavek, „igra se je pričela“, kakor prej, zapisali, a s tem razločkom, da zapišemo namesto črke, ki pomeni *i*, črko *i*. (*i* — — —).

Tiskani i.

Otroci iščejo še enkrat *i* iz besede kakega drugega stavka.

Učili ste se do sedaj *i* pisati. Nedavno sem vam pa pripovedoval, da črke tudi tiskamo. (Tisk se otrokom

še enkrat na kratko razloži.) Tu-le vam bodem naredil poleg pisanega *i* še tiskani **i** (**i=1**) Recite: „To je tiskana črka“. N, pridi k tabli in pokaži vse lasne in senčne črte! Kaj vidiš nad senčno črto? (Primerjata naj se pisani in tiskani *i* glede števila, leže in debelosti posameznih črt). Pri tiskanem **i** zapazite marsikaj, kar vidite tudi pri pisanem *i*. Recite: „Tiskani **i** je pisanemu *i* podoben.“ Kakšno ležo imajo posamezne črte pri teh črkah? Tukaj-le (v čitalnem stroju) vidite tudi tako črko, kdo jo zna brati? Poiščite **i** iz teh-le črk! (Učitelj zmeša **i** in druge črke.) Pokaži **i** na stenski tabli! Vzemite Abecednike izpod klopi! Ena! dve! tri! Odprite jih in pokažite **i**! Kakšno podobo vidite? Kaj delajo ti trije otroci? Kako jim je ime? S katerim glasom se začenjajo njihova krstna imena? S katerim glasom se začne beseda igra? Ta podoba naj vas vedno spominja na glas **i**.

Otrok prijazen, ubogljiv.

(Pesem.)

Otrok prijazen ubogljiv
je Ida vsaki čas,
a nje pozdrav je ljubezniv,
in to raduje nas.

Ko se za rano prebudi,
k očetu, mami gré,
„Bog dobro jutro daj! želi,
poljublja jim roké.

Ko zjutraj sreča jo kedó,
sladko se nasmehljá,
ter vošči „dober dan“ ljubo
veselega srcá.

Če k staršem pridejo ljudjé,
vsem vošči „dober dan!“
Da, „dober dan“ pozdrav je njé,
priljubljen spoštován.

„Zdravstvuj, zdravstvuj“ želi dekle,
če se poslavlja kdó,
in „lahko noč“ pozdrav njé je,
ko spatvati gre sladkó!

Posl. J. Cimperman.

(Napev glej: Slavček I. stran 8.)

Slepe miši.

(Telovadska igra.)

Igrišče: Telovadnica, dvorišče, travnik. Število otrok: 3—20 ali tudi več. Igra je znana. Enemu otroku zavežejo oči. Ta je „slepa miš“ ter lovi z raztegnjenimi rokami druge otroke, ki skačejo okrog, „slepe miši“. Kogar „slepa miš“ vjame, ta je potem „slepa miš“, in igra je končana ter se prične znova.

2. vaja.

u — u.

Ura.

(Popis.)

Ura nam kaže čas; ima cifrenico (kazalnik) in dva kazavca. Na cifrenici so številke od 1—12. Mali kazavec kaže ure. V eni uri se premiče od ene številke do druge in se imenuje urni kazavec. Kadar pride veliki kazavec od ene črte do druge, preteče ena minuta. Veliki kazavec nam kaže minute in se imenuje minutni kazavec. Neka-

tere ure imajo tudi uteže in nihalo. Imamo žepne ure, stenske ure in stolpne ure.

Vsebina se natančno izpraša. Učenci naj odgovarjajo v celih stavkih na stavljenja vprašanja.

Ura.

(Pripovedka.)

Oče gredo s svojimi otroci v mesto. Prišli so do urarja. V izložbi je imel veliko lepih ur razstavljenih. Otroci so od veselja klicali: u! u! u! Oče gredo v prodajalnico in kupijo lepo stensko uro. (Se popiše po podobi v Abecedniku.) Ko pridejo domu, pravijo otroci materi: „Mati, pogledjte no, nekaj lepega smo vam prinesli“. Mati so veseli in rekó: „Ta reč ni samo lepa, ampak tudi koristna, ker nas uči čas prav razdeliti in izkoriščati. Blagor mu, kdor svoj čas prav obrača; zakaj čas je drag in izgubljena minuta se nikdar več ne povrne.“

(Vsebina se izpraša.)

Oj, zlati čas!

Oj zlati čas, oj zlati čas!
Minuta, ki minila,
ne bo se povrnila;
kar časa zamudiš
ga vekomaj izgubiš.

Oj zlati čas, oj zlati čas!
Je v mladih letih setev,
bo v starih dobra žetev;
če pridni bodemo,
nam nikdar žal ne bó.

Oj zlati čas, oj zlati čas!
V mladosti kdor praznuje,
na stare dni zdihuje;
lenuhov brat je glad
in potepuhov — tat.

Oj zlati čas, oj zlati čas!
Le danes si pomagaj,
na jutri ne odlagaj;
ne veš, če doživiš,
kar danes zamudiš.

Oj zlati čas, oj zlati čas!
Kdor čas svoj prav obrne,
se s čednostjo ogrne;
lepota sivih las
je prav obrnjen čas.

Oj zlati čas, oj zlati čas!
Vse žive dni se trudi,
in časa ne zamudi;
počivati sladkó
potem v nebesih bo.

Stomšek.

(Napev glej: Slavček I. stran 10.)

U g a n k a.

Kaj stvar na steni je, kdo vé?
Ki vedno bije brez roke
in iti, biti ne prestane,
a vendar z mesta se ne gane.

Brez roke in noge bije, hiti,
v žepu tiči, na steni visi.

Če imam breme, lahko hitim;
če breme mi odvzameš, obstojim.

Ni kost, ni riba, pa vendar v žepu miga.

Kaj gre in vendar na mestu ostane?

Katera ura nima koles?

Katere ure se človek boji?

P r e g o v o r i.

Rana ura, zlata ura.
Kdor zgodaj vstaja, mu kruha ostaja.

U r e.

Vel'ke ure grejo: tik tak, tik tak;
male ure grejo: tik tik tak tak, tik tik tak tak;
ure žepne pa tako-le: tike take tike take tike take tik.

(Napev glej „Slavček“ I., stran 13.)

Otroci mahajo nekoliko časa z desno, nekoliko časa z levo roko, ali tudi z obema rokama obenem, in sicer tako enakomerno, kakor nihalo pri uri.

Izkanje glasu; pisani „u“.

Iz stavka: „Ura nam kaže čas“ iščejo otroci 1. glas „u“ in sicer po isti poti, kakor smo jo pokazali pri iskanju glasu „i“. — 2. Učitelj zapiše črko „u“ na tablo in jo razloži. — 3. Razlože in povedó se posamezni deli. — 4. „u“ se primerja z „i“. — 5. Učenci pišejo in posnemajo „u“ najprej v zraku, potem na šolski tabli in naposled na ploščicah in sicer najprvo po nareku učiteljevem, potem pa po taktu. — Naštevajo se besede, ki se začno z glasom „u“, ki se končajo z glasom „u“ in potem take, ki imajo glas „u“ v sredi. Umevno je ob sebi, da se iščejo te besede iz stavkov, tako torej, kakor smo to storili pri „i“. Potem pišejo otroci zdaj „u“, zdaj „i“.

(Te poti se je držati tudi pri vseh naslednjih črkah.)

T i s k a n i u.

Ko so otroci zopet iskali glas „u“, zapiše učitelj k pisanemu *u* tiskani *u*. Oglejte si dobro to črko! Koliko senčnih črt ima? Koliko lasnih črt? Kje so lasne črte zvezane? Kaj menite, kakšen glas pomeni ta črka? Zakaj pa to mislite? Kaj imata obe črki enakega? V čem se razlikujeta druga od druge? V čem se razloči tiskani *u* od pisanega *u*? Poiščite *u* iz teh ploščic! Pokažite *u* na stenski tabli! Pokažite ga v Abecedniku! Kakšno podobo vidite tam? S katerim glasom se prične „u r a“? Vaja v čitanju na čitalnem stroju (*i* in *u*). Vaja v čitanju na stenski tabli. Vaja v pisanju. Vaja v čitanju iz Abecednika. Vaja v prepisovanju iz stenske table in iz Abecednika.

3. vaja.

n — n.

Nož.

(Popis.)

Nož je orodje (pomizje). Nož ima rezilo in roč. Rezilo ima ost, hrbet in ostrino. Rezilo je iz trdega železa ali jekla; je torej železno ali jekleno. Ostrina je nabrušena. Hrbet je topast. Ost je špičasta. Roč ima platnici (stranici.) Platnice so lesene ali rožene. Nože dela nožar. Z nožem režemo meso. Imamo namizne, žepne, peresne, kuhinjske in mesarske nože. Pipci, sklepci, britve in krivci so tudi noži. Peresni nožič ima dve ali tri rezila. Noži so majhni ali veliki. Pazite, da se ne vrezete! Ne igrajte se z nožem!

Vsebina se natančno izpraša; učitelj pokaže in razloži posamezne dele noža. Raznovrstni noži naj se pokažejo ali narišejo na šolsko tablo.

Neubogljivi Nacek.

(Pripovedka.)

Nacek je bil neubogljiv deček. Igral se je večkrat neprevidno z ostrim nožem. Tudi z iglo, s škarjami, in z vilicami se je rad igral. Mati ga večkrat svaré in mu pravijo: „Nacek, ne igray se z nožem, se bodeš vrezal ali sunil v oko!“ Nacek ne posluša materinih opominov. Ko nekega dne ni bilo matere v sobi, spleza na stol ter vzame z mize veliki namizni nož. Stol se zvrne, Nacek pade na

tla in se je z ostrim nožem nevarno ranil. Njegova neprevidnost in nepokorščina je bila kaznovana. Kdor ne uboga, tepe ga nadloga.

(Umor s peresom.) Dva učenca obrtne šole v Budimpešti sta se po navadi vseh šolarjev nekaj časa pehala in lasala, naposled pa se resnično spopadla. Starejši od njiju je mlajšemu zabodel pero v trebuh. Zdravniki so pero sicer hitro odstranili, a kri je bila že zastupljena in deček je umrl še tisto uro.

Povpraševanje in ponavljanje.

Iskanje glasu.

Iz primerne stavka se vzame ena beseda, v kateri iščejo otroci „n“. Taki stavki bi bili n. pr. „Nacek ni ubogal metere“. — „Njegova neprevidnost in nepokorščina je bila kaznovana“ itd. Kaj pripravna besedica za to vajo je „in“, ker otroci „n“ na koncu besede poprej zapazijo, kakor pa v začetku. Pri iskanju glasu „n“ postopaj učitelj tako, kakor smo že povedali pri iskanju glasu „i“ ali „u“, ali, kakor smo pokazali pri „vajah posluha in jezika“.

Pisani „n“.

Kadar hoče pokazati učitelj pisani „n“, mora nekako tako postopati, kakor pri „u“. Kakor pri „u“ mora tudi pri „n“ opozoriti učence na upognjene (okrogle) črte ter pokazati jim tudi razliko upognjenih (okroglih črt.)

Vaja v pisanju. Kaj so nož in škarje? „Nož in škarje so orodje“. Kako se glasi druga beseda? Iz katerih glasov je sestavljena besedica „in“? Vi znate za oba glasova že črke pisati; poskusimo zapisati celo besedo. Zapišite znamenje za prvi, za drugi glas! Čujte, mi ne izgovarjamo vsakega glasu zase *i—n*, ampak jih prav tesno zvežemo; mi pravimo, „in“, ne pa *i—n*. Tudi pri pisanju ne zapišemo vsake črke posebe, ampak vse črke ene besede zapišemo skupaj. V besedici „in“ izpustimo od črke „n“ prvo lasno črto ter potegnemo takoj prvo senčno črto na zadnjo lasno črto navzgor črke „i“; torej *in*. Poskusite! Piko na „i“ naredite šele potem, ko ste zapisali celo besedo, da vam ne bode treba prenehati. Pišite vsi tako, kakor vam bodem narekoval. Pisalo v roke! Nastavite! *i*, ena, *n*, ena, gor, dve, gor, pika!

Oddaljenost med 1. in 2. senčno črto mora biti nekoliko večja, kakor pa med 2. in 3., da otroci posamezne črke bolj vidijo.

Na tak način se jemlje tudi še druge vaje. N. pr. Nož je oster. (Nož — —.) Ta nož ni oster. (— nož ni —.) Nož ni nabrušen. (Nož ni nabrušen.) „Nacek ni ubogal matere.“ (— ni — —); potem Nacek ni — —. i. t. d. (Stavki s črko, *n* na koncu in v sredi.)

Nadaljnje vaje na podstavi Abecednika ali stenske table. Dvozložnih besed se ni treba bati, učencu, ki zna dobro glaskovati, ne delajo nič težav.

Pika na koncu stavka: Kadar učitelj zapiše cel stavek, naj reče: S pisanjem smo pri kraju. Tudi to lahko zaznamujemo. Na koncu zadnje besede postavimo namreč piko. Tako-le! Pika se naredi na spodnjo dvo-rižno črto. Naredite jo!

Tiskani n.

Pri vaji tiskanega **n** nastavi učitelj na čitalnem stroju do sedaj znane črke posamezno in potem zvezano v zlogih, v kojih se **n** v začetku ali na koncu nahaja; n. pr. *in*, *ni*, *un*, *nu*, i. t. d. Učenci beró posamezno in skupno. Vsak

zlog se poišče iz besede in vsaka beseda iz stavka. Glasi naj se sestavijo potem zopet v zloge, zlogi v besede in besede pa v stavke. To naj se vrši pri čitanju in pri pisanju. — Vaje so zdaj sintetične, zdaj analitične. Sicer pa postopaj učitelj pri tiskanem **n** tako, kakor pri tiskanem **i** ali **u**.

Na kateri glas se bodeš vedno spomnil, kadar vidiš nož?

Kako postopaj učitelj pri zvezah (n. pr. *in*, *ni*, *un*, *nu*, *u—ni*), je pokazano bolj natančno v 4. vaji pri iskanju in čitanju črke *m* v zvezi z *i* in *u*.

(Dalje prih.)

Jubilejska samopomoč.

Nekateri gg. društveniki so popolnoma prezrli oklic, ki smo ga priobčili že meseca vel. travna v „Učit. Tovarišu“ in v „Popotniku“. Tamkaj smo ponovili gg. društvenikom v opomin in ravnanje § 5. lit b, ki veli jasno in umljivo, da plačaj vsak društvenik meseca svečna vsakega leta 2 K v rezervno podporno zalogo.

Mnogo p. n. društvenikov je izpolnilo to svojo dolžnost, a nekateri so popolnoma nanjo pozabili.

Opominjamo torej dotičnike (posestnike sprejemnih listov štev. 7, 60, 61, 62, 63, 70, 78, 79, 125, 147, 150, 159, 160, 167, 169 in 175), da blagovole čim prej vplačati omenjeni 2 K.

Poleg tega naj vsi gospodje vplačniki napišejo na poštno nakaznico številko sprejemnega lista, da bo blagajniku delo olajšano.

Ljubljana, 6. mal. srpana 1899.

Avgust Kleč, predsednik.

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gosp. Franc Trošt, nadučitelj na Igu, 1 gld.

Učiteljski konvikt: Gdč. Eleonora Dev, učiteljica v Trebnjem, na knj. kr. podr. št. — 3.60 gld.; g. Ivan Bajželj, učitelj na Jesenicah, za košček metliške klobase izlicitiral 3.02 gld.

Osobne vesti. Nadučitelj na ljudski šoli v Pragi, g. Vaclav Srp, je imenovan glavnim učiteljem na učiteljišču v Ljubljani. Učitelj na II. mestni deški ljudski šoli v Ljubljani, g. Janko Janežič, in učitelj na nemški deški ljudski šoli v Ptujju, g. Fran Suher, sta imenovana vadniškima učiteljema v Ljubljani.

Vadniška učitelja p. i. gg. J. Eppich in Fr. Gerkman sta šla koncem tega šolskega leta v pokoj. Ob tej priliki je njima priredil učiteljski zbor tukajšnjega učiteljišča v „Svicariji“ časten večer, katerega se je vdeležil tudi g. ravnatelj dr. Junovicz. V raznih napitnicah so se povdarjale pred vsem velike zasluge, ki sta si jih pridobila ta dva gospoda kot vzgojevatelja mladine in učiteljstva. Saj že samo to zadostuje, če povemo, da je služil g. Gerkman 47 let in g. Eppich pa 46 let! V teh številkah je povedano mnogo, kdor ve, kako trudapolno je delovanje učitelja in vzgojevatelja mladine. Z mirno vestjo stopita torej lahko v zasluženi pokoj ter uživata lahko v zadovoljstvu „otium cum dignitate“. S ponosno samosvestjo gledata lahko v preteklost, počivaje v senci plodonosnega drevesa, ki razsipljuje svoj okrepčujoči sad širom naše lepe domovine. Bog ju ohrani v blagodejni senci tega plodonosnega drevesa zdrava, srečna in zado-

voljna do skrajnih mej človeškega življenja! To so naše iskrene želje.

Okrajna učiteljska konferenca učiteljstva slovenskih in slovensko-nemških ljudskih šol ljubljanskih se je pod predsedstvom okrajnega šolskega nadzornika g. prof. Leveca vršila dne 27. m. m. O posameznih poročilih se je razvila daljša debata. G. Dimnik je dobil od stalnega odbora nalogo, praktično pokazati, kakšne uspehe doseže lahko učitelj s slovenskimi otroci v nemščini tekom enega leta na podstavi direktne metode. Predsednik konference, g. nadzornik Levec, je poudarjal, da so uspehi jako lepi, in tega mnenja je bilo tudi prisotno učiteljstvo. G. J. Furlan je kot strokovnjak v telovadbi sestavil podrobni učni načrt za deške petrazrednice, katerega je konferenca sprejela. Važno in tudi za učiteljske kroge zanimivo je bilo poročilo učitelja g. Jelenca o meščanskem šolstvu na Kranjskem. Ljubljana je edino stolno mesto v Avstriji, ki nima svoje meščanske šole; sploh pa ranžira Kranjska glede meščanskih šol celo za Dalmacijo in stoji v eni vrsti z Bukovino. Poročevavčeve navedbe sta popolnila g. ravnatelj Hubad in nadzornik Levec, na kar so bili sklenjeni poročevavčevi predlogi glede ustanovitve meščanskih šol.

Orožnovo „Ustavoznanstvo“ je priporočil visoki deželni šol. svet v nakup za učiteljske knjižnice. Knjigo ima v komisiji narodni knjigotržec g. L. Schwentner, kateri jo te dni razpošilja slav. šol. vodstvom. Pričakujemo, da jo bodo šolska vodstva dragevolje sprejela ter na ta način podpirala „Slov. učit. društvo“, ki je izdalo in založilo to lepo knjigo.

Razinger-Žumrova „Prva nemška slovnica“ velja 35 kr. in ne 30 kr., kakor je bilo po pomoti naznanjeno v zadnjih dveh številkah.

Milčeva tiskarnica je priložila današnji številki cenik šolskih tiskovin, knjig za učiteljsko in šolarsko knjižnico in muzikalij za šolo. Priporočamo p. i. učiteljstvu prav toplo, da si dobro ogleda ta cenik in se prav pridno poslužuje priloženega naročilnega lista tembolj, ker podpira gospod Milice od iztržka „Učiteljski konvikt“.

Umrl je dne 28. m. m. v Blagovici g. Fr. Cerar, učitelj v pokoj. N. v m. p.!

Razpisane službe. Na trirazrednici v Cerkljah na Gorenjskem dve mesti za učitelje. Prošnje do 25. t. m. — Drugo učno mesto v Ihanu. Prošnje do 29. t. m. — Nadučiteljsko mesto v Srednjivasi v Bohinju. Prošnje do 20. t. m.

„Saveza hrv. učiteljskih društev“ ima svojo XIV. glavno skupščino dne 11. in 12. t. m. v Zagrebu. Pri tej priliki se bo blagoslovil „Hrvatski učiteljski konvikt“.

Najvišje potrjenje. Cesar je potrdil izvolitev gosp. Ivana Hribar ljubljanskim županom. Slovesna zaprisega je bila v ponedeljek, dne 3. malega srpana dopoldne v mestni dvorani v Ljubljani.

Nova dijaška ustanova. Iz Ljubljane se nam poroča, da je pri ondotni deželni vladi položil dr. Jožef Stare 15.000 gld. za dijaško ustanovo, katera naj nosi v znak spoštovanja do staršev ime staršev blagega darovca. Posnemanja vredno!

Čedalje lepše. V Gorici je c. kr. pripravljalnica za tiste slovenske dečke, kateri hočejo vstopiti v gimnazijo. Dosedanji učitelj na tej šoli, g. Poniž, je šel v pokoj, a na njegovo mesto je predlagan okrajni šolski nadzornik v Šmohoru na Koroškem, zaradi neke svoje, ves slovenski narod zasramujoče pesmi znani Moro. Ta mož, ki zna komaj za silo nekoliko koroške slovenščine, naj pripravlja slovenske dečke za prestop v gimnazijo. Res, čedalje lepše!

Abiturijentje obeh c. kr. učiteljskih v Ljubljani prirede v nedeljo, dne 16. malega srpana 1899 izlet v Kamnik. Odhod iz Ljubljane ob 7. uri 23 minut zjutraj z državnega kolodvora. Prihod v Kamnik ob 8. uri 37 minut. — Ogleđovanje mesta. Ob polu 11. uri sv. maša v samostanski cerkvi oo. frančiškanov. Pri maši poje moški zbor. Ob polu 2. uri skupen obed v Fischerjevi restavraciji. Točno ob 8. uri zvečer koncert v čitalniški dvorani na korist „Učiteljskemu konviktu“. Pevovodja g. M. Adamič. — Vzpored: 1. Béla Kéler: Predigra k veseloigri, klavir (četveroročno). 2. Slavnostni prolog. 3. Jos. Haydn: Cesarska pesem, zbor s spremljevanjem klavirja. 4. Stanko Pirnat: Oblaku, šesteroglasen mešan zbor. 5. M. Moszkovski: Poljski plesi a) Mazurka, klavir (četveroročno). 6. Jos. Nesvadba: Hrepenenje ljubezni (Lasky touha), četverospjev. 7. Mat. Hubad: Slovenske narodne pesmi: a) Ljub'ca, povej, povej! b) Škrjanček poje, žvrgoli; za mešan zbor. 8. Anton Nedvéd: Pri slovesu, slavnostna kantata za moški zbor. 9. M. Moszkovski: Poljski plesi b) Krákovjak, klavir (četveroročno). 10. Fran Gerbič: Žitno polje, mešan zbor. 11. P. H. Sattner: Pozimi iz šole, mešan zbor. 12. Vatr. Lisinski: Prosjak, tenor-solo s spremljevanjem klavirja. 13. P. Iljič Čajkovskij: Legenda iz otročjih pesmi, mešan zbor. 14. Angel Bukorešljev: Katica bolgarskih narodnih pesmi, mešan zbor. Po koncertu prosta zabava in ples. Cene prostorom: Sedeži od I. do III. vrste à 2 K, sedeži naslednjih vrst à 1 K, stojišča à 30 kr. Vstopnice se dobe na večer koncerta pri blagajnici od 7. ure dalje. Z ozirom na blagi namen se preplačila hvaležno sprejemajo. K obilni udeležbi vabi najuljudneje

odbor.

Poziv! Pripravljavni odbor za XI. skupščino „Zaveze“ v Gorici prosi, da se javijo vsi p. n. gg. tovariši in tovarišice, kateri želijo sodelovati pri Zavezinem koncertu dne 8. kimavca t. l. v Gorici g. Ignaciju Križmanu nadučitelju v Dornbergu pri Gorici. Vsakdo naj sporoči tudi, kateri glas bode pel, oziroma pela, da se p. n. gg. dopolneje potrebni glasovi. Želeti je, da se kolikor mogoče mnogo gospodov odzove temu pozivu.

Za pripravljavni odbor:

Tajnik:
Ig. Križman.

Predsednik:
Fr. Vodopivec.

Spomenik avstrijske zmage pri Kolinu na Češkem so odkrili dne 27. m. m. Cesarja pri tej slavnosti je zastopal nadvojvoda Oton. Leta 1757. dne 18. rožnika je sloveči avstrijski vojskovodja Daun prvokrat premagal pri Kolinu do tedaj nepremagljivega pruskega kralja Friderika II. Štirinajst pruskih batalijonov je bilo poraženih.

Vabilo k občnemu zboru „Pedagogiškega društva“ v Kostanjevici, ki bo dne 12. mal. srpana t. l. ob treh popoldne na vrtu g. Bučarjeve.

Tretja višja gimnazija v Bosni. Jeseni otvorijo v Dolnji Tuzli že tretjo višjo gimnazijo v okupiranih deželah. Ena je dosedaj v Serajevu, druga v Mostaru.

Srbsko vseučilišče. V Belemgradu izdeluje posebna komisija načrt za ustanovitev vseučilišča, ki naj bi imelo pet fakultet: bogoslovno, pravno, modroslovno, medicinsko in tehniško.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 803

o. šol. sv. Na enorazrednici v Št. Janžu, katera se kmalu razširi v večrazrednico, se razpisuje služba učitelja-voditelja s postavnimi dohodki, 30 gld. opravilne doklade in prostim stanovanjem, v stalno ali začasno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predlagati predpisanim potom do dne 21. ual. srpana 1899 tusem.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 30. rožnika 1899.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrto leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznaniila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petilvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.